

ČESKÉ BUDĚJOVICE-A OSVOBOZENÍ 1945.

Již několikrát se stalo, že vlastně nikdo neví jak to bylo s osvobozením našeho města a kdo je vlastně „osvoboditel naší metropole“

Podle knihy Miroslava Pecha a Václava Vondry „Českobudějovicko v době nacistické okupace a osvobození 1939-1945“ je zaznamenána událost příjezdu spojeneckých jednotek do Č.Budějovic již 6.5.1945. Ale měli bychom začít trochu obšírněji a to rozkazem gen D.Eisenhowera z dne 4.5.1945 k postupu amerických vojsk do Československa. Gen G.S.Patton napsal o tom ve svých vzpomínkách War as I knew it. “ V 19.30. mi volal Omar Bradley (velitel 12 sboru US Army) a ptal se mě za jak dlouho bych mohl začít útok na Československo. Řekl jsem mu že zítra ráno a on mi odpověděl “O.K. Máš zelenou“ Toto jednání Američanů překračovalo dříve dohodnutou demarkační linii a Sověti ve snaze aby nebyla narušena jejich poválečná politická strategie, důrazně upozorňovali na to, že další postup spojeneckých vojsk by mohl promíchat obě vojska a narušit připravovanou pražskou operaci. Ovšem v té době byla Rudá armáda ještě hodně daleko, kdesi v prostoru jižní Moravy a na severu v příhraničí s Československem. Náčelník gen. štábu Rudé armády Alexej Antonov také proto jménem sovětského vrchního velení poslal ještě 5.5.1945 gen.Eisenhowerovi tuto odpověď

:Sovětské velení vytvořilo již potřebné uskupení vojsk a zahájilo plánovanou operaci.. Aby nedošlo k možnému promíchání vojsk, žádá sovětské velení generála Eisenhowera neposunovat spojenecká vojska v Československu dále na východ od původně stanovené linie České Budějovice- Plzeň-Karlovy Vary... “Současně Sovětské velení vyšlo vstříc přání gen.Eisenhowera a zastavilo postup k dolnímu toku Labe, na východ od linie Wismar-Schwerin-Dömitz. Doufáme, že také generál Eisenhower vyhoví našemu přání, pokud jde o postup jeho vojsk v Československu.“

S těmito argumenty gen.Eisenhower souhlasil, takže ráno 6.5.1945 nařídil 12.sboru US Army nepostupovat dále za tuto linii. W.Churchill sice ještě téhož dne chtěl přimět gen.Eisenhowera, aby Američané vstoupili do Prahy jako první, ale byl to gentleman, dbalý svých zásad a svůj rozkaz neodvolal. Prakticky tím ale zásadně ovlivnil poválečnou situaci v Československu. A kromě toho komunisté, v České národní radě (Smrkovský a další) a vláda Zdeňka Fierlingera, svým jednáním se Sověty mařili americký postup na Prahu z obavy, aby hlavní město nebylo osvobozeno ze Západu.

Dne 5-5.1945 mezi 8.00-10.00 zahájila vojska 3.americké armády (26th pěší divize a 11.th.obrněné divize) gen.Pattona svůj postup do nitra Čech. Jednotky 3th.armády byly pro tuto akci posíleny o 5.sbor (dosud ve svazku 1.armády) složen s 1th pěší divize, 2nd pěší divize a 97th pěší divize a částí 16th obrněné divize a 9th obrněné divize. Silami 150 000 mužů, postupovala americká armáda v několika směrech dále, do prostoru západních a jižních Čech. Poměrně rychle se dostala k stanovené demarkační čáře. 5.5.osvobodila vojska Domažlice, Tachov a Klatovy, (90.pěší a 2nd.jezdecká) do Plzně a Strakonice se americké jednotky dostaly 6.5. (16th, 2nd pěší, 4th obr.) v jihozápadních Čechách postupoval jeden proud přes Želznou Rudu (5th pěší a část 4th obr. na Sušici, Horažďovice .Blatnou, Rožmitál pod Třemšínem, kam Američané dorazili již 7.5. Dále se rozdělili na dva proudy a přes Písek (4th a Mirotice 2nd pěší a 90th . 26th a 11th divize překročili území z rakouské obce Leonfelden ve směru na Studánky a Vyšší Brod, kde došlo k bojovým střetnutím stejně jako u Soumarského mostu a dalších místech (Volary,) Dále postupovala vojska směr Č.Krumlov, Kaplice, Č.Budějovice. To již se na území jižních Čech pohybovaly motorizované jednotky americké armády i přes demarkační linii a musely býti na rozkaz gen.Eisenhowera ztaženy zpět k linii. (Písecko a Třeboňsko)

V následujících květnových dnech 1945 se setkaly sovětská a americká armáda u Vitějovic, nedaleko Prachatic.

Tak jak to tedy bylo s Českými Budějovicemi?

Někteří pamětníci uvádějí, že vojenským zástupcům plk. Fr. Vávry se podařilo již 8.5..17.15.hod. navázat styk s předsunutými jednotkami Američanů u Bavorova a že jedna předsunutá jednotka se dostala do Budějovic již v prvních květnových dnech 1945. Jiní svědkové tvrdí, že 8.5. odpoledne se náhle u hotelu Zvon objevil jeep a dokonce i tank či obrněné vozidlo, z něhož velitel podával radiem hlášení o situaci ve městě. Krátce nato odjel jeep směrem Kamenný Újezd.

Dopis amerického válečného veterána Richmonda Crawforda z Richmondu (Virginia), který obdržela redakce Českobudějovických listů dne 21.10.1994 toto potvrzuje a Richmond Crawford o tomto píše: "Přijeli jsme jeepem do Českých Budějovic už 8.května, kdy se ve městě ještě pohybovali Němci. Zdrželi jsme se ale jen krátce, abychom zmapovali situaci a potom jsme odjeli do Frymburka, kde jsme měli štáb."

(pozn. Yves) „toto je evidentně pravdivé, neboť štáb 26th pěší divize byl jak známo ve Frymburku a mnozí z našeho klubu znají toto místo u kostela“

Z válečného deníku 26th divize je známo, že americká předsunutá jednotka přijela k Dlouhému mostu směrem od Č.Krumlova a Kamenného Újezda v 08.45.hod 9.5.1945. Ještě před příjezdem do Č.Budějovic dostali vojáci 104th pěšího regimentu depeši o ukončení všech bojů, neboť válka skončila. Takže de facto se k osvobození naší metropole vůbec nedostali a taktéž ani Sověti, neboť ti přijeli do města až v pozdních nočních hodinách dne 9.5.1945. V tuto noční dobu bylo také ujednáno a připraveno slavnostní uvítání na další den 10.5.1945 obou oslavovaných armád. A tak na náměstí, zaplněné občany Českých Budějovic a blízkého okolí vjely podle dohody dne 10.5.1945. v 10.00 jak jednotky Rudé armády, včetně svazku 9.gardové armády, které přijely od Veselí nad Lužnicí a Ševětína, tak jednotky US Army 26th pěší divize a 11th obrněné divize. Budějovičtí občané zaplavují sovětská auta a povozy, šplhají vzhůru, objímají ruské hrdiny, provolávají slávu. Americká lehká i obrněná vozidla jsou taktéž zaplavena květinami a občany, hlavně děvčat v krojích a kluky, kteří se perou o místa ve vozech. Američané se usmívají, vše si fotografují a mávají jihočechům na pozdrav. Při průjezdu Američanů, hodiny na Černé věži ukazují 10.40 hod. Nadšení nad osvoboditeli nezná mezí. Všechny vozy se na náměstí ani nevejdou a tak v postraních příjezdových ulicích zůstává spousta techniky. V tu chvíli se přes nadšené občany prodírá osobní automobil s generálem Vasilijem Pavlovičem Sokolovským. Za doprovodu předsedy KNV dr. Bureše a velitele branných sil F.Vávry odešel na radnici, kde byl oficiálně přivítán a poté přistoupil k oknu zasedací síně a promluvil k občanům. Poděkoval za pozdrav a sliboval že "nikdy nedopustí aby se opakovalo to, co jsme si právě protrpěli." Dr. Bureš pak požádal generála o zápis do pamětní knihy a po krátkém občerstvení odjel na své vojenské stanoviště. Později bylo velitelské stanoviště ubytováno v hotelu Zvon.

O přítomnosti generála 26th pěší divize Morilla Rosse bylo uvedeno: generál Ross byl uveden na radnici a promluvil k našemu lidu. Projevil potěšení nad disciplinovaností našeho lidu. Zároveň poděkoval za přátelské a srdečné přijetí jeho vojáků v našem kraji a také on se podepsal do pamětní knihy. Za zvuku hudby a zpěvu se rozcházely potom zástupy občanů do svých domovů.

Dne 11.5.1945 v Kamenném Újezdě došlo za přítomnosti zástupců obou armád (za US Army gen. W.S. Paul, velitel 26th divize a Morill Ross velitel 104th pěší divize a za Rudou armádu gen. Ondrej Kovtun velitel 296 střelecké divize spolu s generálem Sokolovským, velitel 86 gard. divize) v budově školy o upřesnění demarkační linie a toéž později 11.5. v Netolicích v podobném složení zástupců obou armád (další přítomní zástupci americké armády byli 1st leutnant I Paulus, Lt Colonel, R.A. Marner, cpt. Bruna Slatnisky a mjr. Wad. K setkání v Protivíně byli účastni již i velitel 5th pěší divize gen. Hoge, velitel 12th sboru generál Stafford Leroy Irwin. Po této poradě odletěli americkými letadly do Mnichova

17. v Protivíně se vzájemně dekorovali američtí a sovětské důstojníci. Bylo přitom vypáleno množství salv a raket a po 20.hod. odletěli američtí důstojníci v devíti letadlech z provizorního letiště na poli u Křížku ve směru k Oboře. Slavnostní setkání se také

uskutečnilo v českobudějovické Besedě na Sadech. Po těchto poradách a slavnostních setkáních probíhala linie styku obou armád na jihu Čech zhruba na sever od Horního Dvořiště....(viz další stránka)

Málokdo z občanů Československa si však tehdy uvědomoval, že prostor pro budoucí možný svobodný a samostatný vývoj českého a slovenského národa vojenské „osvobození mise“ obou armád, rozhodly mocenské a politické vztahy. Osvobození Prahy jako politického střediska československého státu Rudou armádou a vytvořená demarkační linie jen usnadnily Sovětskému svazu upevnit pozice a vliv komunistů v Československu .

**Výtažek z knihy Osvobození českobudějovicka 1945.
upravil Yves.**

Německý tank na českobudějovickém náměstí 6. 5. 1945. Z knihy M. Pecha, S. Šmíd, V. Vondra: Protifašistický odboj na českobudějovicku 1938-1945.

Průjezd vlasovců trhosvinenským zátarasem, postaveným koncem války nacisty. Foto ze sbírky Jaroslava Vazdy.